

De Haagse tak: Ir. P.J. van Voorst Vader, 1856-1933*

W.L. van Voorst Vader

Op 2 november 1856 werd te Goes geboren als tweede kind uit het tweede huwelijk van Mr. Pieter Johannes van Voorst Vader, rechter aldaar, een zoon die de voornamen van zijn vader kreeg. De rechter stierf in 1869 en liet een weduwe en zes kinderen na. De familie bezat landerijen op Noord- en Zuid-Beveland en zoon Jan zal wel eens met zijn papa per tilbury over de smalle kronkelende wegelingen gereden zijn om hofsteden en boomgaarden in ogenschouw te nemen. De jongen moet ervan genoten hebben. Hij heeft zijn hele leven lang belangstelling gehad voor landbouw en veeteelt, voor boerderijen, akkers en weiden, voor boeren en tuinders. Ploegen, zaaien en oogsten sprak hem aan, de heer en zijn pachters, de velden die wit zijn om te oogsten kende hij uit de Bijbel. Hij zag verband tussen Gods zegen en materiële voorspoed, die overigens ook verplichtte tot het meedelen aan anderen, liefst zonder dat de linker hand wist wat de rechter deed. Hij werd orthodox in het geloof, conservatief in de politiek en uitgesproken liberaal in zakelijk opzicht. Hij gaf gaarne Gode wat Gods is, maar den keizer niet steeds wat des keizers is.

Zijn oudere halfbroers hadden rechten gestudeerd in Utrecht, hij ging als eerste van de familie naar de Polytechnische School te Delft en werd civiel ingenieur. Hij trouwde met een Delfts meisje, dochter van een kaashandelaar. Het jonge paar vertrok naar Geertruidenberg, van waaruit hij werkzaam was bij de aanleg van een nieuwe spoorweg door de Langstraat naar Den Bosch. Voor dit traject moesten tientallen dammen en bruggen gebouwd worden in het grillige stroomgebied van de Maas. Hierna werd hij ingenieur bij de Ooster Tramweg Maatschappij, die Utrecht met Arnhem verbond. In 1893 verhuisde het gezin naar Den Haag, van waaruit hij enkele jaren de Gooische Tramweg Mij. bestuurde, om vervolgens als ingenieur van Gemeentewerken leiding te geven bij de aanleg van de Vissers(binnen)haven te Scheveningen.

In Den Haag vond hij een uitgebreid werkterrein in besturen van allerlei organisaties. Hij werd al gauw voorzitter van het Departement 's-Gravenhage van de Nederlandse Maatschappij voor Nijverheid en Handel, hij was vele jaren secretaris van het Koninklijk Instituut van Ingenieurs, hij was actief in de Nederlands Hervormde Kerk, als lid van de Christelijk Historische Unie had hij zitting in Provinciale Staten. Dat hij het vier jaar volhield beschouwde hij als een triomf, want hij had weinig geduld voor politieke praktijken. Hij was energiek en actief, overal waar hij belangen zag, die verdedigd dienden te worden - zijn eigen belangen niet uitgezonderd - , wierp hij zich in de strijd. Een aardige lofprijzing bij zijn afscheid in 1928 van de Mij. voor Nijverheid en Handel was, dat het niet aan hem gelegen had dat er bij Den Haag nog geen luchthaven was. Hij had belangstelling voor de kleine zelfstandige; hij sloofde zich uit om van een nationale manifestatie voor het Midden- en Kleinbedrijf in 1926 een succes te maken. Als hij bij boeren op bezoek kwam schoof hij aan in de keuken om over de zaken te praten en praktische adviezen te geven voor de rentabiliteit van het bedrijf. En hij wist waar hij het over had!

* Fragment uit: W.L. van Voorst Vader, "De Bockhorst", privé uitgave, Bloemendaal, 2000. De auteur heeft gegevens kunnen putten uit twee artikelen, te weten: a) De Nieuwe Courant (Den Haag) dd 28-02-1928 (verslag van de huldiging en schenking van een bronzen plaquette bij het aftreden van Ir.P.J.vVV als voorzitter van de Mij. voor Nijverheid & Handel; b) De Ingenieur (tijdschrift), nr 19, dd 12-05-1933 ("Ter Herdenking", bij het overlijden van Ir.P.J.vVV, geschreven door Dr.H. Wortman).

Bij de verdeling van de Zeeuwse onroerende goederen uit de nalatenschappen van zijn familie was hij er tot zijn spijt niet in geslaagd één van de buitenplaatsen daar te verwerven. Dat kan mede een oorzaak zijn geweest dat hij omstreeks 1905 ging uitkijken naar een landgoed elders. Hij zal stellig in die jaren de affiches (in de Haagse tram!) gezien hebben voor bouwgrond in het verkavelde park Overbeek te Velp: een projectontwikkelaar had het park van 11 ha voor f150.000,- gekocht en verkocht nu bouw kavels voor gemiddeld f3,50 per m². Dat moet hem aangesproken hebben, met het oog op later.

Het is niet bekend hoe hij te weten kwam, dat er een landhuis te Spankeren te koop stond. Hoe het ook zij, hij nam de sneltrein naar Arnhem, de stoptrein naar Spankeren (halte op verzoek) en ging kijken. De koop werd op 10 juli 1906 gesloten: voor f15.000,- verwierf ir. P.J. van Voorst Vader het huis, koetshuis, tuin, moestuin, weiland en boomgaard, alsook de 800 m lange laan, en zette het onroerend goed meteen op naam van zijn vier kinderen. Voortvarend als steeds ging de koper ook praten met de erven W. Klaassen, de eigenaren van het bos achter De Bockhorst. Dit resulteerde in de aankoop op 1 november van hetzelfde jaar van ruim 9 ha bos, de laanwei en de beekwei, voor f8000,-. Daarmee was ten Noorden van het huis de eigendomssituatie van vóór 1865 weer hersteld. Het is overigens zeer de vraag of de nieuwe eigenaar toen al wist wat de omvang van het landgoed tevoren geweest was.

Op 14 oktober 1910 richtte hij de N.V. Land Exploitatie Maatschappij De Bockhorst op. De eerder aangekochte goederen en wat er nog volgen zou, werden daarin ondergebracht. Het is niet verbazingwekkend, dat hijzelf als directeur optrad. Dat kon er nog wel bij (volgens de legende had hij zeventig functies in Den Haag). Maar wel opmerkelijk is, dat hij een boerenbedrijfje, ondergebracht in het koetshuis, zelf ging beheren met een zetboer ter plaatse. Tot 1933 heeft hij in altijd duidelijk handschrift het kasboek van zijn boerderij bijgehouden. De opbrengsten van de melk en de eieren, de uitgaven voor een koetouw en het dekgeld voor zijn koeien (waarvan er altijd wel één naar een schoondochter genoemd was) werden nauwgezet genoteerd. Dat zijn bedrijf met twee man personeel niet kostendekkend was, deerde hem niet. De N.V. kon wel tegen een stootje en er was in ieder geval iemand bij de hand voor toezicht en onderhoud. Bovendien bleef hij op de hoogte van prijzen van veevoer en kunstmest - en zijn pachters wisten dat ook. In het goede seizoen werd wekelijks een mand met groenten en fruit per trein naar Den Haag gestuurd, de mand kwam leeg weerom. De vrachtkosten waren niet hoog.

Ir. P.J. van Voorst Vader heeft ruim vijftientig jaar van het aangroeiend bezit kunnen genieten. Hij verbleef er nooit lang achtereen, daarvoor had hij teveel besognes elders, maar als hij kwam, trof hij óf zijn vrouw óf zijn kinderen en later zijn kleinkinderen aan, terwijl er ook vaak gasten waren. Toen de halte van de trein bij Spankeren opgeheven werd, kwam hij per automobiel, bestuurd door een chauffeur, die geleidelijk aan de vervaarlijke machine onder contrôle kreeg. Zijn relatie met de Spankerense dominee was goed en De Bockhorst had van overoude tijden twee eigen banken in de kerk, maar met het klimmen der jaren werd de dominee wat vrijzinnig, of de heer van Voorst Vader wat rechtzinniger, en liet hij zich 's zondags naar de kerk te Hall rijden.

Het einde kwam voor deze ondernemende heer op karakteristieke wijze. In de koude maand februari van 1933 had hij wat te bespreken met een pachter te Leiden. Hij reed er vanuit Den Haag op de schaats heen. Bij thuiskomst was hij wat rillerig. Er waren veel zieken in Den Haag, de huisarts kon niet komen, een vervanger was niet te vinden en enkele dagen later overleed hij aan een longontsteking op 76-jarige leeftijd.